

Når tragedien rammer

Forfatter

Per Fosshem, FKT-prosjektet Rovvilt - Sau

Sammendrag

Godt tilsyn øker mulighetene for å oppdage om noe er galt. Når tragedien rammer gjelder det å ta de riktige grepene.

Publisert

2015

Referanse

Sau og Geit 3/2015

Utskriftsdato

26.03.2025 www.fag.nsg.no

Når tragedien rammer

Godt tilsyn øker mulighetene for å oppdage om noe er galt. Når tragedien rammer gjelder det å ta de riktige grepene.

- Det virker kanskje litt rart å si det; men da rovdyrangrepet var et faktum ble rovdryrfrykta borte. Tankene var blitt til virkelighet. Staten har prokla-

mert at vårt område er prioritert beite for husdyr, men årlig kommer det inn freda rovdyr som dreper og lemlester sauene. Jeg føler at situasjonen nesten er som å være tvunget til å bo i et brannfarlig trehus med dårlig elektrisk anlegg. Spørsmålet er ikke om det brenner, men når, sier en fortvilet saueeier på Østlandet.

Han forteller at før årets beite-

sesong var fylkesmannens råd:
- Du får forsøke, så får vi håpe.

Organisert tilsyn

Nattesøvnen settes på en hard prøve for de som er tvunget til å ha sauene i områder avsatt for beitedyr, men som regelmessig oppsøkes av rovdirene. I et evig dilemma gnages de i konflikten mellom egen samvittighet og alle de andre gjøremålene på gården.

Et samarbeid om organisert tilsyn er det eneste som fungerer. Jevnlig besøk i beitet er den beste måten å finne ut hva som skjer. Sauens oppførsel viser om den har vært utsatt for noe spesielt.

Organiseringen av tilsynet kan gjennomføres med beitelaget som en hensiktsmessig enhet. En gjeter kan fungere som «daglig leder» i noen lag, mens andre organiserer seg ved at dyreeiere deler jobben gjennom en dugnad.

Før logg

Alle turer og observasjoner kan være av interesse. Synsintrykk er lettere å huske og gjengi til nestemann om de er skrevet ned.

Driver du oppsyn over hele beiteområdet eller favoriserer du områder med god veidekning? En «beitelogg» vil etter hvert inneholde informasjon om sykdom, hvor dyrene oppholder seg i de forskjellige deler av beitesesongen og hvor mye tid du bruker på tilsynet.

Om du oppdager at det verste har skjedd; rovdyrangrep, kontakt beitelagsleder og SNOs rovviltkontakt. Hvilket avdempende/forebyggende tiltak som bør velges, vil avhenge av situasjonen og hva slags rovdyr som er antatt skadevolder.

Eventuell skadefellingssøknad skal beitelaget sende til kommunen eller fylkesmannen. SNOs vurdering av situasjonen vil i de fleste tilfelle ha stor betydning for utfallet av søknaden.

Amerikansk plotthund er rovdyrspesialist. For å finne selve rovdiret er hunden svært nyttig, men den kan også brukes for å finne avføring fra rovdirene som inneholder DNA.

Medieoppmerksomhet

Rovdyrangrep er noe som samfunnet ellers også er opptatt av. Dyretragedier som rammer beitedyra, men som også berører bonden sterkt vil ofte få stor medieoppmerksomhet. Pågår situasjonen over flere dager oppleves dette ofte som en ekstra belastning. Det å møte media - å uttale seg om det som har hendt, mens tragedien utspiller seg rundt deg - er en stor utfordring. Beitelaget bør derfor raskt utpeke en mediekontakt som kan svare på hva som skjer, samtidig som at de dyreeierne som er rammet blir skjermet. Det er viktig at beitebrukerne får tid til å ta seg av skadde dyr og morløse lam.

Mediekontakten bør være en som kjenner saken godt, men ikke er direkte involvert. Det kan godt være f.eks. jordbrukssjefen. Det viktigste er at vedkommende er godt kjent med rutiner og kan opprette nødvendig kontakt med både fylkesmannen, skadefellingslag og beitelag.

Dropp sosiale medier

Store hendelser kan få stor oppmerksomhet på sosiale medier. Det kan være fristende å svare på skråsikre påstander fra en debattant med base i sofakroken. Hopp over nettsider du ikke bør lese. I denne situasjonen handler det om å skåne seg selv.

De fleste telefoner er heldigvis hyggelige. Skulle derimot noen ytre seg med trusler, bør du be vedkommende presentere seg samtidig som du noterer telefonnummeret. Nummer kan spores ved en eventuell anmeldelse. Vær nøye med å notere klokkeslett og hva som faktisk blir sagt. Det er også viktig å minne om at en ikke «overtolker» innholdet i samtalen.

Tett samarbeid

Om det settes i gang skadefelling bør det etableres et tett samarbeid mellom fellingsjaktlagsleder og leder i beitelaget. Ferdsel kan påvirke resultat. Det finnes eksempler, der ulv har vært skadevolder og hvor den har ligget og observert de som driver kadaversøk og jegerens utplassering av poster. Deretter har den bare fortsatt å drepe utenfor disse områdene.

Det anbefales å bruke kadaverhund for å søke gjennom beiteområdet etter drepte dyr. Den vil raskere avklare omfanget og fjerne tvilen om hvor mange dyr som er rammet. Kontakten

Amerikansk plotthund er avlet for rovdyrjakt i USA med høy jaktlyst, etter bl.a. viltlevende kattedyr. Med trening kan de brukes til jakt etter gaupe og sporing av ulv og bjørn.

kan opprettes gjennom beitelaget eller kommunen som søker fylkesmannen om dekning av kostnader.

Andre merkostnader kan også søkes dekket. Loggen fra den jobben som er gjort er derfor svært nyttig. Gjennom den kan du sannsynliggjøre merkostnaden og knytte dem opp mot skadesituasjonen.

Mer info finnes i heftet «Tiltak for å forebygge rovviltskader på sau i Norge» som fulgte forrige nummer av Sau og Geit.

Tekst og foto: Per Fossheim, FKT-prosjektet Rovvilt - Sau

Når alt er over

En skadesituasjon er hektisk. En mengde kontakter har gått i mange retninger. Dagene kan ha blitt lange, men ofte husker du relativt lite og mye kan flyte sammen i underbevisstheden. Da bør du avsette tid sammen med kolleger og de som har vært involvert.

En debriefing er nyttig. Ta en kveld en ukes tid etterpå, hvor alle som er berørt kan prate gjennom

det som skjedde og hvilke inntrykk som har festet seg. En felles forståelse er viktig, siden de aller fleste bare har opplevd deler av hendelsen.

Dersom noen trenger en ekstra prat utover dette, kan også den lokale kommunehelsetjenesten utgjøre en viktig beredskap. Etter en slik påkjenning skal ingen stå igjen alene.